

Nicat Adil oğlu NƏRİMANOV i.f.d. dos.
Nəcəf İsaq oğlu SULTANOV
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

Ülviyyə Nəriman qızı SƏMƏDOVA
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

ÖLKƏDƏ MİLLİ İNNOVASIYA SİSTEMİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

Xülasə

Dünya ölkələrinin təcrübəsinə əsasən ölkədə iqtisadiyyatın inkişafı, iqtisadi təhlükəsizliyi üçün müstəqil texnologiyaya əsaslanan iqtisadiyyatın formalaşması vacibdir. Ölkədə bu cür texnologiyaya əsaslanan iqtisadiyyatın qurulması dünya bazarında ölkənin iştirakına şərait yaratmış olur. Təssərfat subyektlərinin azad rəqabət şəraitinə adaptasiyası və innovasiyanın tətbiqi arasında müəyyən bir əlaqə mövcuddur. Belə ki, ETT-nin nailiyyətlərinin, yeniliklərin istehsalat tətbiqinə, məhsulun həyat müddətinin artırılmasına əsaslanan innovasiya prosesləri nəticədə, yüksək keyfiyyətli və rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalını labüd edir ki, bu da sonda həmin məhsula tələbin artmasına səbəb olar. Odur ki, innovasiya proseslərinin inkişafı, ilk növbədə, müəssisənin idarəedilməsinin təkmilləşdirilməsindən asılıdır. Lakin, innovasiya proseslərinin inkişafı daha çox investisiya qoyuluşları hesabına həyata keçirilir ki, bu isə ilk növbədə müəssisə rəhbərinin innovasiya proseslərinə yanaşmasından, eyni zamanda, dövlətin bu sahəyə dəstəyindən asılıdır.

Açar sözlər: milli innovasiya sistemi, rəqabət, maliyyə təminatı, iqtisadi artım, innovasiya sahibkarlığı

JEL: O15

Giriş

Milli innovasiya sistemi bir-birilə qarşılıqlı əlaqəli şəkildə fəaliyyət göstərən strukturların məcmusudur. Bu strukturlar özündə kəşfləri, ixtiraları, yeni texnologiyaların əsasını qoyan və kommersiya məqsədilə elmi tədqiqatın nəticələrini reallaşdıran strukturları, eyni zamanda innovasiya proseslərini tənzimləyən strukturları təşkil edir. Belə ki, Milli innovasiya sistemi bir vahid olaraq öz daxilində aşağıdakı beş tərkib hissədən ibarətdir: :

- 1) Kreativ yəni, biliyi formalaşdıran;
- 2) Texnologiyaların əsasını qoyan;
- 3) Maliyyə təminatı;
- 4) İstehsal;
- 5) Kadr hazırlığını yerinə yetirən struktur elementi.

Hər bir ölkənin iqtisadi inkişafının əsasında innovasiyayönümlü iqtisadiyyat dayanır. İnnovasiya sistemi innovasiya fəaliyyətinin nəticələrinin əldə edilməsi və sonda onun praktikada istifadə edilməsinin optimal variantlarından yararlanaraq ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafına səbəb olur. SSRİ-nin dağılması ilə ölkənin müstəqillik

əldə etdiyi illərdə yeni iqtisadi sistemin işlənilməsinə ehtiyac duyuldu. Bu dövrdə əsas məqsəd ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya etməsinin təmin edilməsi idi ki, lakin bu yolda müəyyən problemlər meydana gəlmişdir. Bu zaman dövlət iqtisadi inkişafa nail olmağın innovasiya yolu ilə mümkün olmasının tərəfdarı idi. Məsələn, iqtisadi artımın yüksək olduğu ölkədə bu göstəriciyə xammal hesabına deyil, ETT-nin nailiyyətlərindən istifadə ilə, texnologiyaların təkmilləşdirilməsi ilə nail olunmuşdur. Başqa sözlə, əməyə və kapitalla sərf olunan vəsaiti azaldaraq, onu innovasiyanın tətbiqinə yönəltməyi üstün tutmaqla iqtisadi artımı mümkün etdilər. Bununla da, düzgün innovasiya sisteminin formalaşması sahibkarlıq fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi yolunda qarşıya çıxan problemlərin aradan qaldırılmasından və innovasiya fəaliyyətinin məqsədyönlü şəkildə idarələnməsindən asılıdır.

Mövzunun aktuallığı: Bazar münasibətləri şəraitində rəqabətə davamlı məhsulların istehsalı ilk növbədə, müəssisədə yeniliyin tətbiqi nəticəsində məsrəflərə qənaət etməklə yüksək mənfəətə nail olmaqla əldə olunur. Beləliklə,

istənilən şahikam müəssisəyə innovasiyanın cəlbində maraqlı olur. Sahibkarlığın innovasiya forması 2 istiqamətdə özünü büruzə verir: texnoloji və məhsul innovasiyası. Texnoloji innovasiya zamanı yeniliyi müəssisəyə tətbiq edərək mövcud məhsulun daha da təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur. Bu cür sahibkarlıq maddi texniki bazanın inkişaf etdirilməsinə əsaslanır. Məhsul innovasiyası istehlakçıların tələblərinin dəyişməsi ilə yeni məhsul istehsalını özündə təşkil edir. Bir sözlə, innovasiya sahibkarlığı dedikdə mütərəqqi texnika və müasir texnoloji üsullarla yüksək keyfiyyətli məhsulların hazırlanmasını həyata keçirən təsərrüfat subyektləri nəzərdə tutulur. Dünya ölkələrinin gəldiyi qənaətə əsasən, dünya iqtisadiyyatında rəqabət aparan ölkələrdən səmərəli innovasiya sisteminə malik olan, eyni zamanda, mütərəqqi məhsul istehsalını həyata keçirməyə imkan verən infrastruktur sahələrin inkişafına nail olan subyektlər qalib gəlirlər. Ölkəmizdə innovasiyaya əsaslanan sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi iqtisadiyyatın diversifikasiyalaşmasının əsas amili kimi nəzərdə tutulur. İnnovativ yenilikləri ərəsəyə gətirən adətən, iri firmalar olur. Buna səbəb isə bu sahənin böyük maliyyə vəsaiti tələb etməsidir.

Tələb etməsidir. aşma İnnovasiya sahibkarlığının bir iqtisadi problem kimi nəzəri-metodoloji təhlili əsasında ona dövlət dəstəyi və bu dəstəyin hüquqi təminatının mövcud vəziyyətinin öyrənilməsi, bu dəstəyin genişləndirilməsi imkanlarının araşdırılması, daha səmərəli formaların elmi cəhətdən əsaslandırılaraq müxtəlif təklif və tövsiyələrin hazırlanması, qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi, bu sahədə dünya təcrübəsinin öyrənilib yerli şəraitə uyğunlaşdırılaraq tətbiq edilməsindən ibarətdir.

Tlərin hazırlanma Azərbaycanda innovasiya sahibkarlığını qanunvericilik bazası və onun təkmilləşdirilməsi imkanlarının araşdırılması istiqamətləri təşkil edir.

Tqanunvericilik baz Məqalədə analiz, sistemli təhlil və tədqiqat metodlarından istifadə olunmuşdur.

Materiallar və müzakirələr

İnnovasiya sistemi yalnız elmi texniki nailiyyətlərin işlənilib hazırlanmasından və onun istehsalına tətbiqində iştirak edən subyektlərdən deyil, həmçinin, bu subyektlər arasındakı əlaqələrin toplusundan ibarətdir. İnnovasiya sisteminə dövlət

tərəfindən nəzarətin olunması hər bir ölkə üçün vacib məqam hesab olunur, çünki, innovasiya prosesləri risklə əlaqədardır. Beləliklə, innovasiyalı iqtisadiyyatın formalaşması, ilk növbədə, milli innovasiya sisteminin qurulmasından və onun fəaliyyət göstərməsindən asılıdır. Belə ki, milli innovasiya sistemi ölkə hüdudları çərçivəsində elmi tədqiqatların nəticələrini, texnologiya üsullarını, yeni biliklərin istehsalı və istehsalına tətbiqini, onun idarə edilməsi ilə bağlı prosesləri özündə təşkil edir. Dövlətin bu sahədə tənzimləmə mexanizminin tətbiqi, ilk növbədə, müəssisənin azad rəqabət şəraitinə uyğunlaşdırılmasının müəyyən risklə əlaqədar olmasından irəli gəlir. Bu mexanizm normativ hüquqi aktlara və təşkilati- iqtisadi tədbirlərin həyata keçirilməsinə əsaslanır [1].

Bu tədbir aşağıdakılardan ibarətdir:

- əlverişli investisiya mühitinin yaradılması- bu onunla əlaqədardır ki, özəl sektorda fəaliyyət göstərən müəssisələrdə struktur baxımından dəyişiklik edilməsi yəni, yeni texnika və texnologiyanın müəssisələrə cəlb edilməsi;

- yenidən təşkili üçün maliyyə vəsaiti sərfinin artırılması baxımından maliyyə bazarının təkmilləşdirilməsi;

- əlverişli elmi texniki mühitin formalaşması- kadr hazırlığının inkişafı, onların texnikanın tələblərinə uyğun şəkildə yenidən hazırlığı.

İnnovasiya infrastrukturunu innovasiya sisteminin əsas təkib hissəsi hesab olunur. İnnovasiya infrastrukturunu bir-birilə qarşılıqlı münasibətdə və qarşılıqlı təsirdə olan təşkilatlar sistemidir ki, texnologiyanın tətbiqindən başlamış elmi araşdırmaların aparılmasına qədərki bütün mərhələlərin həyata keçirilməsini təmin edir. İnnovasiya strukturunun yaradılmasında məqsəd innovasiya fəaliyyətinin səmərəli həyata keçirilməsini nəzərdə tutan təsərrüfat subyektlərinin məcmusunu formalaşdırmaqdır.

İnnovasiya infrastrukturunun formalaşmasının əsas vəzifələri kimi iqtisadiyyatda struktur cəhətdən müsbət dəyişikliklərin əldə olunması, xüsusilə, məhsulun nomenklaturasının dəyişdirilməsi ilə istehsalın inkişafına nail olmaq; dünya bazarında ölkənin rəqabətqabiliyyətli məhsullarla çıxış etməyi; elmi-texniki potensialın keyfiyyətinin gücləndirilməsi özünü göstərir. İnnovasiya infrastrukturunun əsas hissəsini innovasiya mərkəzləri təşkil edir.

Ölkəmizdə innovasiya mərkəzlərinin üç modelini fərqləndirmək olar [2]:

- 1) texnoparklar;
- 2) regional innovasiya mərkəzləri;
- 3) yüksək texnologiyaya malik ərazilər.

Ölkədə texnoparkların formalaşmasının əsasını elmi-texniki potensialın istehsala cəlb olunması, başqa sözlə, təhsil, elmi tədqiqat mərkəzləri ilə istehsal müəssisələrinin birgə əməkdaşlığı nəticəsində bu sahənin inkişaf etdirilməsi əhatə edir.

Regional innovasiya mərkəzlərinin yaradılması isə regionlarda texnika və texnologiyanın istehsala tətbiqini daha da stimullaşdırmağa, yəni innovasiya proseslərinin regionlarda inkişaf etdirilməsinə xidmət etməkdir. Yüksək texnologiyaya malik ərazilərin formalaşmasında məqsəd təsərrüfat fəaliyyəti iştirakçılarının xarici firmalarla əlaqəli şəkildə istehlak xarakterli innovasiya məhsullarının istehsalını reallaşdırmasından irəli gəlir.

İnnovasiya fəaliyyəti yönündə məlumatın əldə olunması üzrə informasiya- analitik mərkəzinin yaradılması vacib amildir. Həmin mərkəzin yaradılmasında əsas məqsəd innovasiya sferasında fəaliyyət göstərən subyektlərə innovasiyaya dair məlumat aşılamaq, eyni zamanda həmin məlumatların təhlilini aparıb çatdırmaq, həmçinin, innovasiyaya dair materialları kütləvi informasiya vasitələrində dərc olunması ilə cəmiyyətdə innovasiyanın inkişafına dair ideyaları təqdim etməkdir. Mərkəz öz fəaliyyətini yerinə yetirmək üçün müvafiq avadanlıqlarla, kompüterlərlə, bundan başqa, informasiyanın əldə olunması və emalı vasitələri ilə təchiz olunmalı və müvafiq qlobal internet şəbəkəsinə bağlı olmalıdır.

İnnovasiya layihələrinin səmərəliliyinin müəyyən olunması üzrə keyfiyyətin artırılması istiqamətində üç səviyyəli ekspertiza sisteminin formalaşdırılması məqsədəuyğundur [3]:

- 1) dövlət ekspertizası;
- 2) müstəqil ekspertiza;
- 3) innovasiya infrastrukturunun subyektləri nəznində innovasiya layihələrinin ekspertizası.

Elmi məhsulların bazarda çevik surətdə irəliləməsi istiqamətində innovasiya birjalarının yaradılması vacib ünsürdür. Onların əsas məqsədi qlobal kompüter internet şəbəkəsində veb sayt yaratmaqla ticarətin təşkilinə təkan verməkdir.

İnnovasiyanın inkişafının yüksəldilməsi üçün birjaya elmi-texniki məhsulun həm alıcısı, həm də satıcısı qismində xarici sahibkarları yönəltmək lazımdır. Veb saytlar informasiya sistemlərinin müasir tələblərinə cavab verməklə yanaşı, eləcə də

elektron ticarət əməliyyatlarının, birjanın bütün funksiyalarının həyata keçirilməsinin təminatçısı olmalıdır.

Deyilənləri ümumiləşdirsək, innovasiya sahibkarlığının infrastruktur bölmələrini aşağıdakı kimi nəzərdən keçirə bilərik:

- 1) İnformasiya, məsləhət xarakterli qurumlar-biznes məktəbləri, elm-tədris mərkəzləri, konsaltinq firmalar, analitik informasiya mərkəzləri;
- 2) İnnovasiya fəaliyyətinin reallaşmasına kompleks yardım edən sahələr- biznes inkubatorları, texnoparklar, biznes mərkəzləri;
- 3) İnnovasiya fəaliyyətinə maliyyə yardımı göstərən qurumlar- banklar, lizinq şirkətləri, investisiya şirkətləri, sahibkarlığa yardım fondları, vençur firmalar;
- 4) İctimai təşkilatlar- sahibkarlar ittifaqı, həmkarlar ittifaqı.

Biznes məktəbləri-bu qurumlar bir növ maarifləndirici rol oynayaraq müəssisə rəhbərlərini və eyni zamanda, müəssisənin işçi heyətini, işsiz əhalini, öz biznesinə başlamağa cəhd edən şəxslərin hazırlığını təmin edir. Eyni funksiyanı reallaşdıran lakin, fərqli adı daşıyan digər qurumlar da vardır ki, biznes məktəbləri ilə eyni mahiyyət təşkil edir. Biznes məktəbləri adətən, qısamüddətli dövrü əhatə edən seminarlar şəklində ali məktəblərdə, texnikumlarda və bir sıra tədris mərkəzlərində keçirilir. Sahibkarlara, xüsusilə də, kiçik və orta sahibkarlara kömək agentliyi kiçik firmaların qeydiyyatına alınmasına köməklik göstərilir. Bundan başqa, həmin müəssisələrə investisiyaların cəlb olunması istiqamətində maarifləndirici rol oynayırlar.

Elm-istehsalat mərkəzləri - bu mərkəzlər dövrün müasir standartlara uyğun kadrların hazırlığını və yenidən hazırlığını həyata keçirir. Uzunmüddətli dövrü əhatə edən tədris proqramlarının öyrənilməsinə əsaslanırlar [5].

Texnoloji mərkəzlər - bu mərkəzlər texnoparklarla eyni mahiyyət kəsb edir, lakin bir fərq ondan ibarətdir ki, bu mərkəzlər nəinki, kiçik firmaların, eyni zamanda, korporasiyaların innovasiya fəaliyyətini reallaşdırmaq üçün şərait yaradırlar.

Texnoloji parklar - adətən, institutların, ali məktəblərin elmi yaradıcılıq fəaliyyətindən yararlanaraq fəaliyyət göstərən qurumlardır. Ali təhsil ocaqlarının elmi-tədqiqat nəticələrinin, həmçinin, onlar tərəfindən yaradılan texnologiyaların kommersiyalaşdırılmasını nəzərdə tutur.

Milli İnnovasiya Sisteminin təkmilləşdirilməsinə şərait yaradan bir sıra amillər mövcuddur. Milli İnnovasiya Sisteminin formalaşmasının başlıca şərti intellektual məhsul bazarının yaradılması ilə bağlıdır. Bu bazar insanın zehni əməyinin nəticəsinin, yeni texnoloji üsulların kommersiya məqsədilə satılmasına xidmət edir. İnnovasiya sisteminin inkişafını nəzərdə tutan digər amil isə insanların yaradıcı fəaliyyətinin nəticələrinin düzgün qiymətləndirilməsinə xidmət edən mexanizmin formalaşdırılmasıdır. Həmçinin, müəssisədə innovasiya fəaliyyətinin müvafiq innovasiya proqramlarına və innovasiya layihələrinə uyğun olaraq həyata keçirilməsi də vacib amil hesab olunur. Sahibkarlıq fəaliyyəti üzrə məşğul olan şəxsləri zəruri informasiya ilə təmin etməklə kapital sahiblərinin innovasiya layihələrinə yönəldilməsinə nail olmaq və həmin şəxslərə konsaltinq xidmətləri göstərmək də bu istiqamətdə həlledici amil hesab olunur. Bundan başqa, sənaye sahələri ilə elmi təşkilatlar arasında əlaqənin genişləndirilməsi və s. kimi xüsusiyyətlər innovasiya sisteminin inkişafının zəruri şərtləri hesab olunur [6].

Nəticə

Bazar münasibətlərinin inkişaf etdiyi dövrdə ETT-nin nailiyyətlərini müəssisəyə cəlb edərək istehsal xərclərinə qənaət etmək innovasiya sahibkarlığının əsas xüsusiyyətidir. Dünya ölkələrinin təcrübəsinə əsasən, insan potensialı inkişafının mütərəqqi texnikanın tələbinə uyğunlaşdırılması innovasiya sahibkarlığının və məşğulluğunun əsasını təşkil edir. Həmçinin, elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrini istehsal sahələrinə tətbiq etməklə təhsil müəssisələri və sənaye müəssisələri arasında birgə əlaqələrin qurulması innovasiya sahibkarlığının formalaşması istiqamətində atılan vacib addımlardandır. İnnovasiya sahibkarlığının özünəməxsus xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, bu sahədə mövcud olan iştirakçılar ikili xarakter daşıyaraq innovasiya məhsullarının istehsalı bazarında həm ETT məhsullarının istehsalçısı qismində, həm də istehlakçıları qismində çıxış edir. İnnovativ fəaliyyət göstərən subyektlər arasında baş verən rəqabət sonda istehsalın texniki səviyyəsinin və yerinə yetirilən xidmətlərin keyfiyyətinin artması ilə, iqtisadi səmərəliliyinin yüksəlməsi ilə nəticələnir.

Ölkədə innovasiya sahibkarlığına mane olan amillər içərisində ən başlıcaları maliyyə mexanizminin aşağı səviyyədə olması (vençur kapitalı),

qanunvericilik bazasının zəif olması, həmçinin, elmi təşkilatlarla sənaye müəssisələri arasında əlaqələrin qənaətbəxş olmaması da ölkədə MİS-in zəif inkişafına səbəb olur. Dünya ölkələrinin təcrübəsində elmi tədqiqat işləri daha çox özəl müəssisələr tərəfindən maliyyələşdirildiyi halda, ölkəmizdə bu sahə özəl müəssisənin diqqətindən kənar qalır.

XXI əsrin əvvəlləri innovasiyalı iqtisadiyyatla özünü büruzə verdi və bu iqtisadiyyat da məşğulluğun yeni tipi ilə, yeni təşkilatların, yeni iqtisadi əlaqələrin mövcudluğu ilə xarakterizə olundu. Bu baxımdan istehsalda aşağıdakı meyllər yaranmış olur:

İlk növbədə, ənənəvi istehsal amillərinin yerini yeni istehsal amillərinin (zehni və informasiya resursları, elmi biliklər) tutmasına şahid oluruq. İkincisi, ölkə iqtisadiyyatının əsas məqsədini artıq maksimum mənfəət əldə etmək deyil, insanın təhsil və mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, insan sağlamlığının yaxşılaşdırılması və nəticədə, insan potensialının inkişaf etdirilməsi təşkil edir. Üçüncüsü, əmək bazarında iştirak edən işçinin yalnız biliyi deyil, həmçinin, onun yeni biliyi, məlumatı çevik şəkildə əldə etmə bacarığı, düşünmə qabiliyyəti və iqtisadiyyatın tələblərinə uyğunlaşma dərəcəsi kimi amillər mühüm rol oynayır. İKT sektorunun inkişafı öz növbəsində bilik iqtisadiyyatının formalaşmasına gətirib çıxarır. Dünya təcrübəsinə əsasən, kommunikasiya və texnologiya sahəsinin inkişafı investisiyadan daha çox ilk növbədə, ideyaların ərsəyə gəlməsindən asılıdır. Yəni, az maliyyə vəsaiti ilə müəyyən ideyalara əsaslanaraq kiçik sahibkarlıq fəaliyyətindən iri korporasiyalara qədər yüksəlmək mümkündür. Bu baxımdan dünyanın bir sıra ölkələrində dövlət daim startapların yaradılmasında maraqlı olur.

Bütün bunların nəticəsi olaraq, ölkədə innovasiya fəaliyyətini inkişaf etdirmək üçün aşağıdakılara nail olmaq vacibdir:

- 1) İnnovasiya məhsulları bazarını yaratmaqla yaradıcı məhsulların kommersiyalaşdırılmasına şərait yaratmaq;
- 2) Bazarda fəaliyyət göstərən subyektlərə informasiya xidmətləri göstərməklə kapital sahiblərini innovasiya layihələrinə yönəltmək;
- 3) Kiçik sahibkarlığı (startup) inkişaf etdirmək üçün vençur kapitalını formalaşdırmaq;
- 4) Ölkədə "İnnovasiya fəaliyyəti haqqında" qanun qəbul etməklə bu sahədə qanunvericilik bazasını formalaşdırmaq;

5) Elmi-tədqiqat təşkilatları ilə sənaye müəssisələri arasında əlaqəni genişləndirərək tədqiqat nəticələrini istehsala yönəltmək;

6) İnnovasiyaya əsaslanan məşğulluğu formalaşdırmaq, yəni işçi qüvvəsini yeni struktur dəyişikliklərə uyğunlaşdırmaq üçün müvafiq ixtisasartırma təlim və kurslarının təşkilini həyata keçirmək;

7) İKT sektorunu inkişaf etdirməklə, müəssisənin idarəetmə səmərəliliyinin artırılmasına nail olmaq.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: İnnovasiya sahibkarlığının inkişafında dövlət dəstəyinin hüquqi təminatı məsələsi kompleks araşdırılmış və bu hüquqi təminatının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən təkliflərin irəli sürülməsi ilə şərtlənmişdir.

Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti: Əsas müddəalar, nəticələr və irəli sürülən təkliflər müəssisənin idarə edilməsi siyasətində, o

cümlədən innovasiya sisteminin həyata keçirilməsi zamanı risklərin tarazlaşdırılması və optimallaşdırılması ilə bağlı istifadə oluna bilər.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Atakişiyev M.C. "İnnovasiya menecmenti". Bakı, Təfəkkür, 2004, 135 s.
2. İsgəndərov R.K. Mehbaliyev S. S. "Əmək bazarı və əhalinin sosial müdafiəsi". Bakı, Elm, 2002, 544 s.
3. Qasimov F. H. Nəcəfov Z.M. "İnnovasiyalar: yaranması, yayılması və inkişaf perspektivləri". Bakı, Elm, 2009, 416 s.
4. Meybullayev M.X. "İqtisadi təlimlər tarixi". Bakı: Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, 2011, 538 s.
5. Musayev A.F. "İnnovasiya iqtisadiyyatı və vergi stimullaşdırması". Bakı, Azərbaycan Universiteti, 2014, 84 s.
6. Musayeva F.Q. "Qeyri-dövlət sektorunda məşğulluğun səmərəliliyinin sosial- iqtisadi problemləri". Bakı, Avropa, 2010, 235 s.

Ниджат Адиль оглы НАРИМАНОВ, д. ф. э., доцент
Наджаф Исаг оглы СУЛТАНОВ
Ульвия Нариман кызы Самадова
 Азербайджанский Технологический Университет

ПУТИ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ В СТРАНЕ Резюме

В статье рассмотрено опыт стран мира, формирование экономики на основе самостоятельных технологий имеет важное значение для развития экономики страны и экономической безопасности. Создание в стране такой технологичной экономики создает условия для участия страны в мировом рынке. Существует определенная связь между адаптацией хозяйствующих субъектов к условиям свободной конкуренции и применением инноваций. Таким образом, инновационные процессы, основанные на достижениях ЕТТ, внедрение инноваций в производство, увеличение срока службы продукции, в конечном итоге приводят к выпуску качественной и конкурентоспособной продукции, что в конечном итоге приводит к увеличению спроса на эту продукцию. Поэтому развитие инновационных процессов зависит, прежде всего, от совершенствования управления предприятием. Однако развитие инновационных процессов осуществляется в большей степени за счет инвестиций, что в первую очередь зависит от подхода руководителя предприятия к инновационным процессам, и в то же время государственной поддержки в этой сфере.

Ключевые слова: национальная инновационная система, конкуренция, финансовая обеспеченность, экономический рост, инновационное предпринимательство

Nijat Adil oghlu NARIMANOV, d.p.e., associate professor
Najaf Isag oghlu SULTANOV
Ulviyya Nariman gizi SAMADOVA
Azerbaijan Technological University

WAYS TO DEVELOP THE NATIONAL INNOVATION SYSTEM IN THE COUNTRY

Summary

The article considers the experience of the countries of the world, the formation of an economy based on independent technologies is important for the development of the country's economy and economic security. The creation of such a technological economy in the country creates conditions for the country's participation in the world market. There is a certain connection between the adaptation of economic entities to the conditions of free competition and the application of innovations. Thus, innovative processes based on the achievements of ETT, the introduction of innovations into production, an increase in the service life of products, ultimately lead to the release of high-quality and competitive products, which ultimately leads to an increase in demand for these products. . Therefore, the development of innovative processes depends, first of all, on the improvement of enterprise management. However, the development of innovative processes is carried out to a greater extent through investments, which primarily depends on the approach of the head of the enterprise to innovative processes, and at the same time state support in this area.

Keywords: national innovation system, competition, financial support, economic growth, innovative entrepreneurship